

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на околната среда и водите
Басейнова дирекция „Дунавски район“

ПРОЕКТ НА
ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РЕЧНИТЕ БАСЕЙНИ
в Дунавски район за басейново управление
2022-2027 г.

22.05.2024 г.

гр.София

1. Обща информация за ДРБУ

2. Проект на ПУРБ 2022-2027

- *Структура и съдържание на ПУРБ*
- *Характеризиране на водните тела*
- *Мониторинг и състояние*
- *Значим натиск в ДРБУ*

3. Натиск и въздействие върху водите от селскостопанство

- *Селскостопански дейности*
- *Модел MONNERIS*
- *Горско стопанство и аквакултури*
- *Напояване и Напоителни системи*

4. Основни проблеми, свързани с селскостопанските дейности и напояването

5. Програма от мерки в ПУРБ 2022-2027

6. Планирани мерки, свързани със селскостопанските дейности в ПУРБ 2022-2027

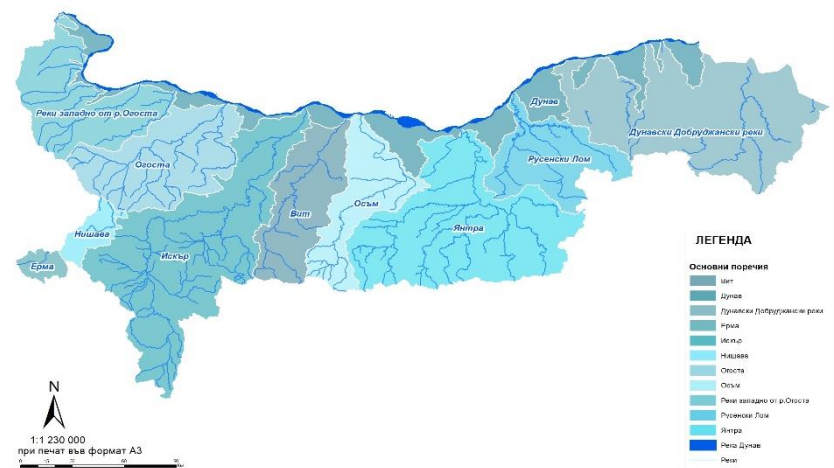
Териториален обхват

Дунавски район за басейново управление обхваща:

- Българската територия от международния басейн на р. Дунав и включва водосборните басейни на реките: **Ерма; Нишава, реките на запад от р.Огоста, Огоста, Искър, Вит, Осъм, Янтра, Русенски Лом, Дунавски Добруджански реки**
- Територия от **47 235 км² = 42,5%** от територията на страната
- **126 общини (някои от тях – частично) в 18 области**
- **47% от населението на България**

Основни поречия в Дунавски район за басейново управление

Актуализация на ПУРБ в Дунавски район

Проектът на ПУРБ обхваща третия планов период съгласно РДВ до 2027г. и представлява актуализация на ПУРБ 2016-2021 г.

За разработването на Проекта на ПУРБ са използвани:

- Информация за натиска от човешки дейности в ДРБУ
- Резултатите от изпълнението на мерки от ПУРБ 2016-2021
- Резултати от изпълнението на възложени от БДДР проучвателни мониторинги
- Препоръките на ЕК след оценката на вторите ПУРБ

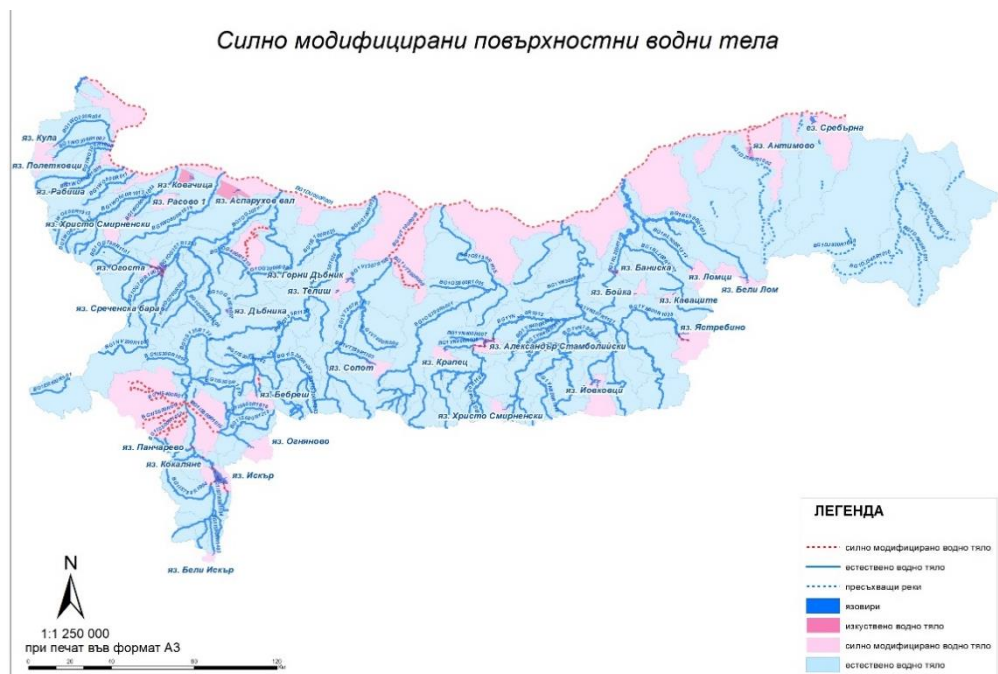
За актуализацията на ПУРБ 2022-2027 са подобрени:

- Методическа основа за разработване на ПУРБ
- Оценките на състояние водните тела чрез:
 - Разширение на мрежите за мониторинг и обхвата на анализирани показатели
 - Оценка на хидроморфологичното състояние на ВТ, като част от екологичното състояние
 - Анализ на приоритетни вещества в различни матрици (вода, седимент и биота), като част от химичното състояние

Проект на ПУРБ 2022-2027 в Дунавски район

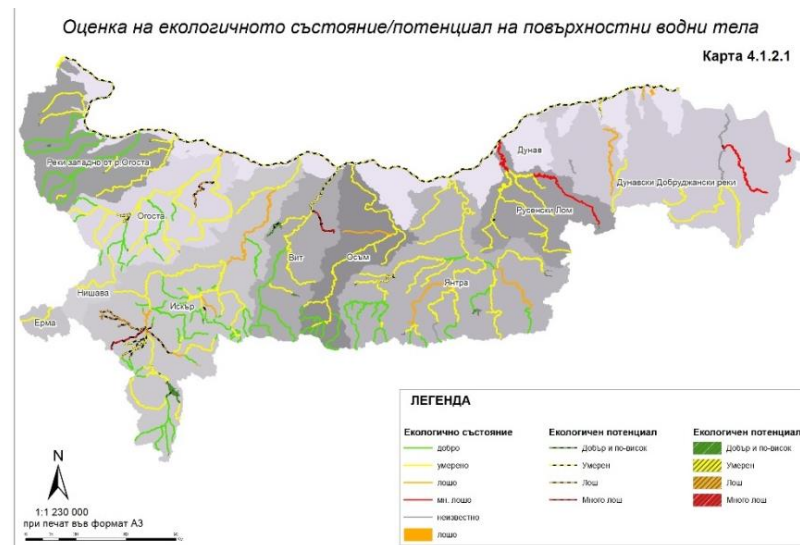
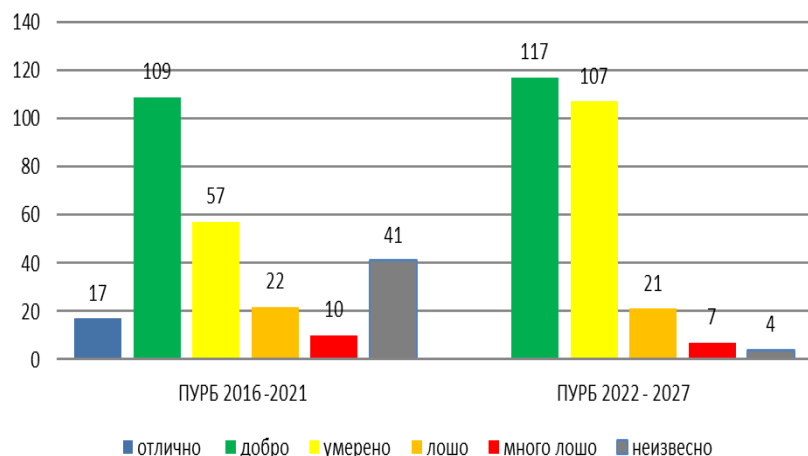
- *Водни тела в ДРБУ- броят и границите не са променени :*
 - Повърхностни водни тела- **256 бр.**
 - Подземни водни тела – **50 бр.**
- *Преразгледани са СМВТ и броят им е намален - **40 бр.** в проекта на ПУРБ 2022-2027 (при 52 бр.)*
- *Отстранени са технически грешки („бели петна“) в очертаването на подземните водни тела*
- *Зони за защита на водите*
 - 33 на водите за пиене от повърхностни води- **73 бр.** (обособени в самостоятелни водни тела), определена е **1 нова 33** на води
 - 33В за пиене от подземни води- **50 бр.** (всички ПВТ)
 - Зони за рибите- **33 бр.**
 - 33 от Натура 2000 – **98 бр.** за местообитания; **51 бр.** за птици

Екологично състояние на повърхностните водни тела

- Подобрение в оценките на екологичното състояние
 - Валидирана е типологията на повърхностните ВТ
 - Актуализирана е класификационната система за някои БЕК и ФХЕК
- Извършена е оценка на хидроморфологичните елементи за качество
- Въведена е класификационна система за оценка на речен тип R6 (Долен Дунав) за ФХЕК

Сравнителна оценка екологично състояние/ потенциал ПУРБ 2 и ПУРБ 3

- В добро екологично състояние са оценени **46 %** от ВТ (**44,14 %** в ПУРБ 2016-2021)
- Подобро е състоянието на отделни елементи и/или отделни групи елементи за качество
 - Биологични ЕК - **150 бр. ВТ** в ПУРБ 2022-2027 (ПУРБ 2016-2021 – **124 бр. ВТ**)
 - Физикохимични ЕК – **147 бр. ВТ** в ПУРБ 2022-2027 (в ПУРБ 2016-2021 – **105 бр. ВТ**)
- Намален е броя на телата в неизвестно състояние

Химично състояние на повърхностните водни тела

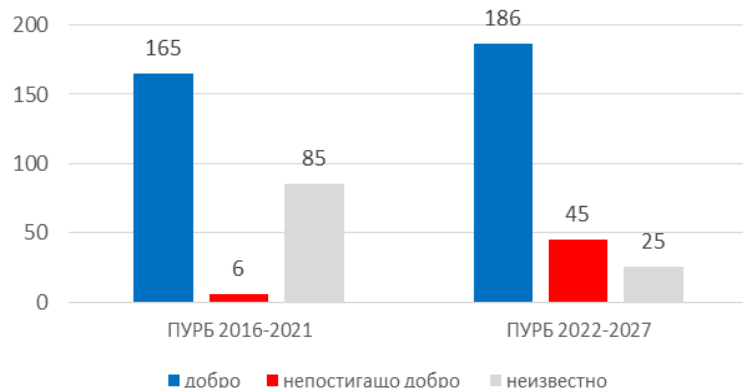
Подобрения в мониторинга на приоритетни вещества (ПВ):

- Разширен обхват на показателите (в България от 45 ПВ се анализират 43 бр.)
- Мониторинг в изискуемите матрици (вода, биота и седимент)

Оценката на химичното състояние е изготвена чрез изчислителен инструмент и съгласно актуализирана Методика.

- В **добро химично** състояние са **72 %** от ВТ (**64,4 %** в ПУРБ 2016-2021)
- Намален е броя на ВТ в неизвестно състояние - **25 бр.** (**85 бр.** в ПУРБ 2016-2021)
- **29 бр.** водни тела са оценени в непостигащо добро състояние, заради установени отклонения в матрица биота на веществата от групата на т.нар. „повсеместни замърсители“

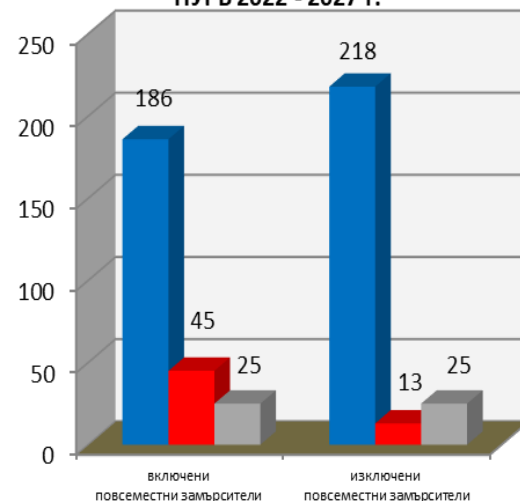
Оценка на химичното състояние на повърхностните водни тела ПУРБ 2016 - 2021 и ПУРБ 2022-2027

Повсеместни замърсители

- Вещества, които са токсични, устойчиви и биоаккумулятивни (РВТ). РВТ могат да бъдат откривани в продължение на десетилетия във водната среда на нива, представляващи съществен риск. РВТ се разпространяват на далечни разстояния

Химично състояние на повърхностните водни тела в ДРБУ ПУРБ 2022 - 2027 г.

■ добро ■ непостигащо добро ■ неизвестно

Химично състояние - „повсеместни замърсители“

Химично състояние на повърхностните водни тела в ДРБУ с изключени повсеместни замърсители от 1 до 33

Оценка на химичното състояние на повърхностни водни тела

Карта 4.1.3.1

Повсеместни замърсители с отклонения от СКОС в ДРБУ:

➤ Матрица „вода“

- Трибутилкалаени съединения

➤ Матрица „биота“

- Бромирани дифенилетири
- Живак

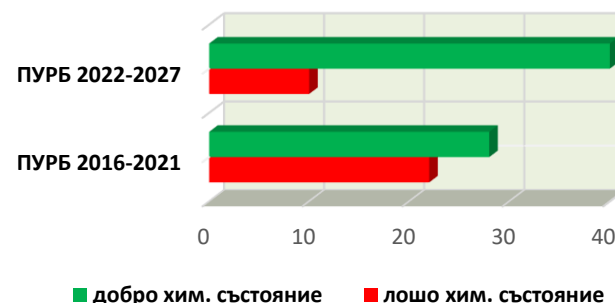
Оценка на състоянието на подземните водни тела

- Увеличен е броят на пунктовете за мониторинг за оценка на химичното състояние на подземните водни тела;
- Разширен е обхвата на анализирани вещества в подземните води;
- Изведени са нови фонове и прагови стойности за някои елементи/ вещества

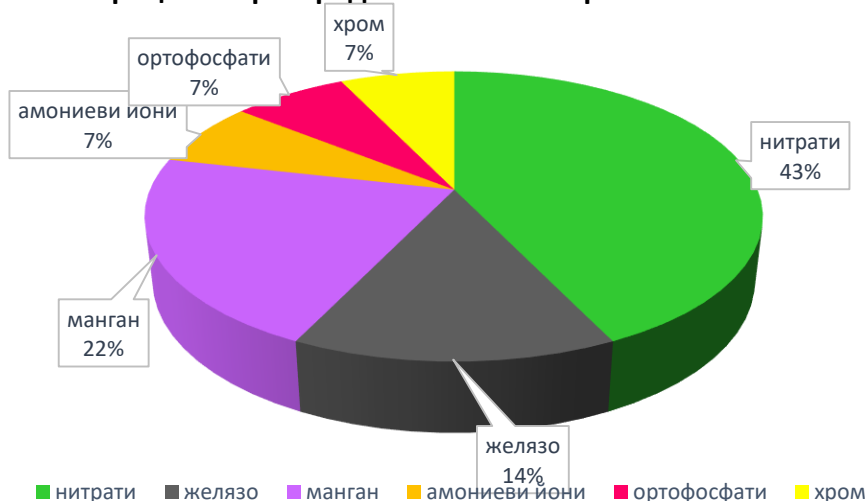
➤ **Запазва се доброто** количествено състояние на всички подземни водни тела

➤ Намален е броят на ПВТ в риск – 7 бр. (спрямо 13 бр. в ПУРБ 2016-2021)

Сравнителна оценка на химичното състояние на ПВТ в ДРБУ

Процентно разпределение на замърсителите в ПВТ

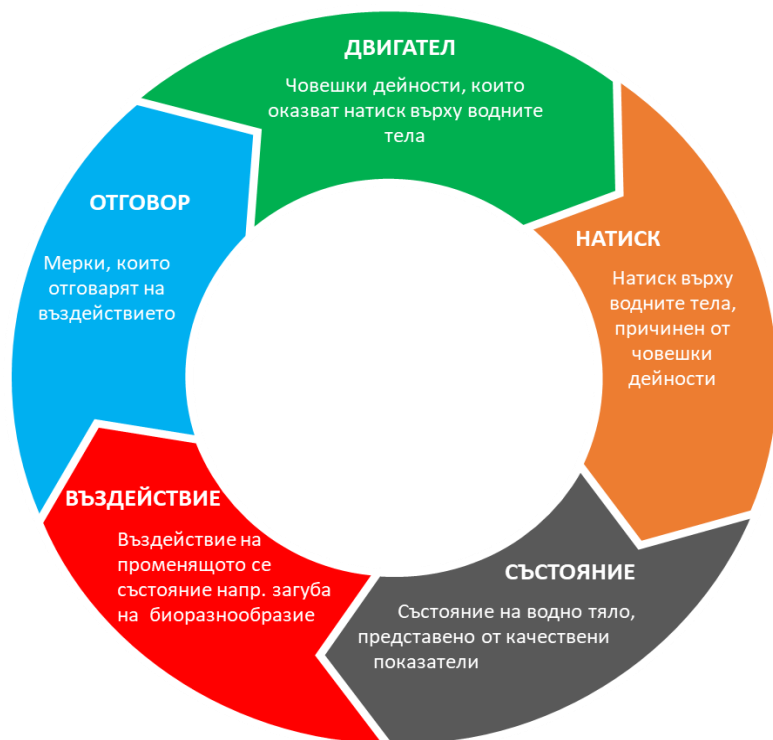

➤ **10 бр.** водни тела са оценени в лошо химични (*при 22 бр. в ПУРБ 2016-2021*)

➤ **Основни замърсители** в ПВТ, причина за не-добро състояние:

- Нитрати- 6 бр. ПВТ
- Манган- 3 бр. ПВТ
- Желязо- 2 бр. ПВТ
- Хром- 1 бр. ПВТ
- Ортофосфати- 1 бр. ПВТ
- Амониєви йони – 1 бр. ПВТ

- Анализът на антропогенният натиск е базиран на концептуалната рамка «**Движещи сили – Натиск – Състояние – Въздействие – Отговор**»;

В проекта на ПУРБ са анализирани всички потенциални източници на натиск

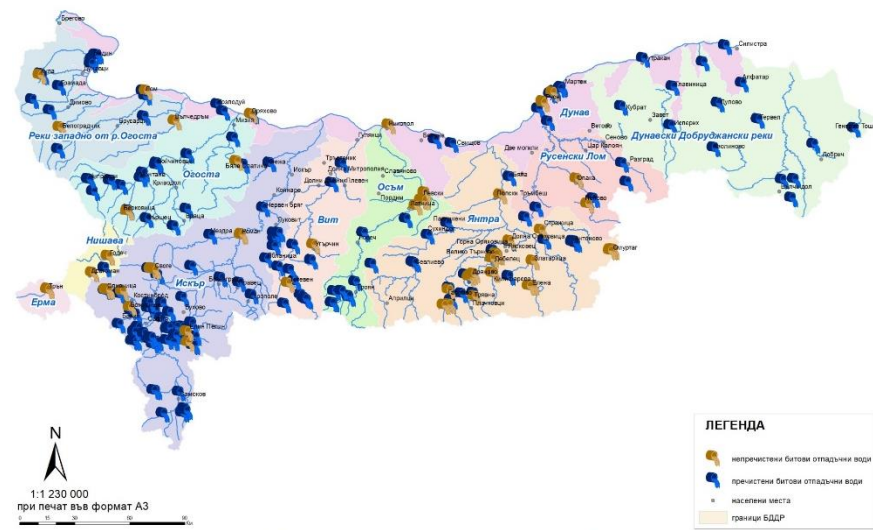
- Анализирани източници на натиск върху водите
- **Точкови източници** - заустване на: битови ОВ, промишлени ОВ
 - **Дифузни източници** - населени места без канализация и с частично изградена, стари депа и сметища, земеделие и животновъдство, промишлени замърсявания, добив на подземни богатства ерозия, атмосферни отлагания, транспорт,
 - **Натиск от физични изменения** (свързан с водовземане; ВЕЦ; защита от наводнения, изземване на наносни отложения, корабоплаване)
 - **Натиск от водовземане**

Най-разпространените видове значим натиск в ДРБУ са:

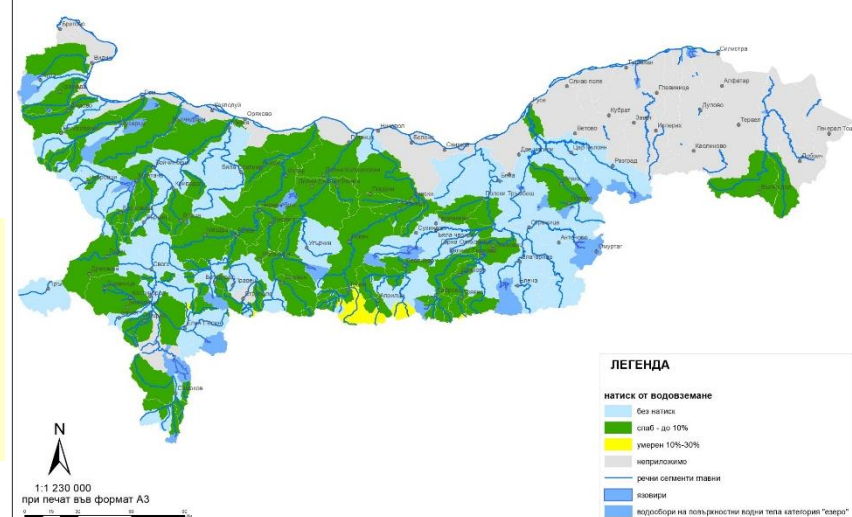
- **Заустване на битови отпадъчни води- 69 бр. повърхностни водни тела**
- **Заустване на промишлени отпадъчни води- 94 бр. повърхностни водни тела**
- **Населени места без изградена канализация (дифузен)- 10 бр. подземни водни тела**
- **Селскостопанство (дифузен)- 67 бр. повърхностни и 8 бр. подземни водни тела**
- **Атмосферни отлагания (дифузен) – 108 бр. повърхностни водни тела**

- ☐ Натискът от водовземане от повърхностните водни тела не е определен, като значим
- ☐ Всички подземни водни тела са в добро количествено състояние

Зауствания на битови отпадъчни води

Натиск от водовземане от повърхностни водни тела категория реки

Основни допирни точки

- **Селскостопански дейности**
 - Натиск върху водните тела
 - Въздействие върху качеството на водите
- **Модел MONNERIS**
 - Обща информация
 - Резултати от прилагане на модела
- **Горско стопанство и аквакултури**
 - Натиск върху водните тела
 - Въздействие върху качеството на водите
- **Напояване и Напоителни системи**
 - Натиск от водовземане
 - Натиск от морфологични изменения
- **Въздействие на селското стопанство върху водоизточници за питейно-битово водоснабдяване**

Натиск от селскостопански дейности върху качеството на водите

➤ **40,4 %** от територията на ДРБУ е земеделска земя

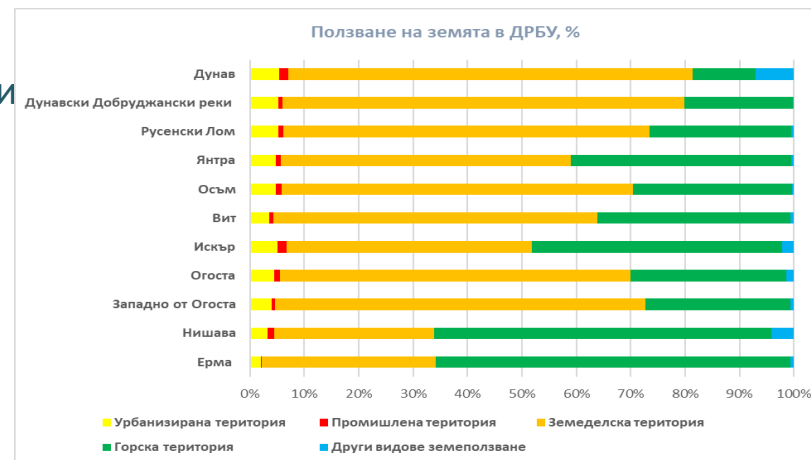
За оценката на натиска от селскостопанство са използвани резултати от модел MONERIS (**MO**deling **Nutrient Emissions in River Systems**) за определяне на азотните и фосфорни емисии и 2 методики.

➤ Първата методика, включва анализ на:

- Използвана земеделска площ и обработваема земя
- Данните от мониторинг на БЕК – фитобентос
- Данните от мониторинг на ФХЕК –азот и фосфор

➤ Втората методика въвежда числови критерии за оценка на излишъка на азот

- **50 кг/ха** излишък на азот и **повече от 30 %** обработваема площ от водосбора на ВТ
- **50 кг/ха** излишък на азот и **0,5 животинска единица** на хектар използвана земеделска площ

Земеделските дейности са определени като **най-значим източник на дифузно замърсяване на водите в Дунавски РБУ**

Въздействие върху качеството на водите:

- **Биогенно замърсяване** на повърхностните водните тела (отклонения по общ азот и общ фосфор)
- **Замърсяване с нитрати** на подземните водни тела

Значим натиск от селскостопанство е установен в:

- **67 бр.** повърхностни водни тела
 - **8 бр.** подземни водни тела
- 1 бр.** повърхностно водно тяло е с установено отклонение по показателя **ДДТ**

Модел MONNERIS

- Моделът MONNERIS се прилага от МКОРД за оценка на емисиите на биогенни елементи - азот и фосфор от точкови и дифузни източници
- Моделът е приложен и за територията на ДРБУ, като част от международния басейн на река Дунав (референтен период за модела е 2015-2018 г.)
- Резултатите от прилагане на модела са използвани за изготвяне на Плана за управление на международния басейн на река Дунав 2022-2027 и в проекта на ПУРБ 2022-2028 за ДРБУ

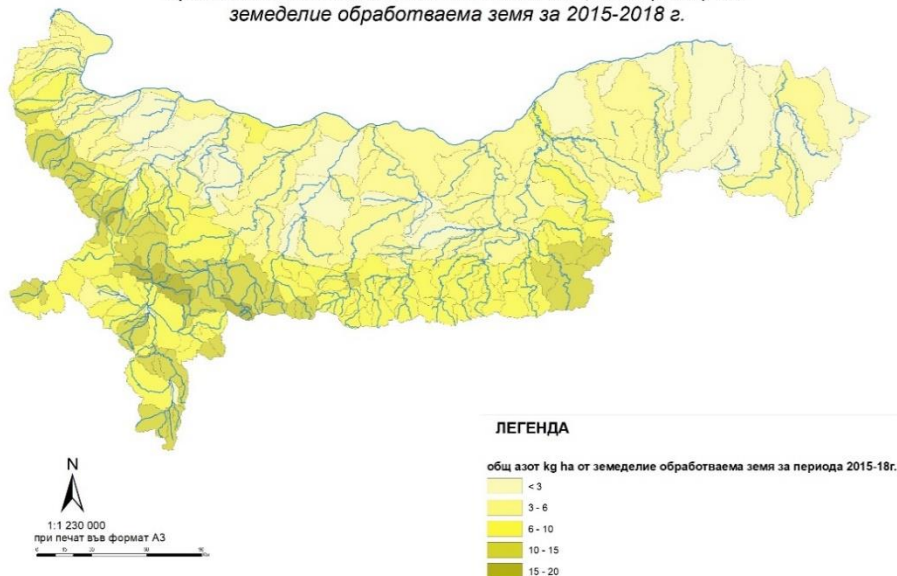

Основните източници на разпространение на общ азот и общ фосфор в ДРБУ са **земеделските площи**.

Модел MONNERIS (2)- Резултати

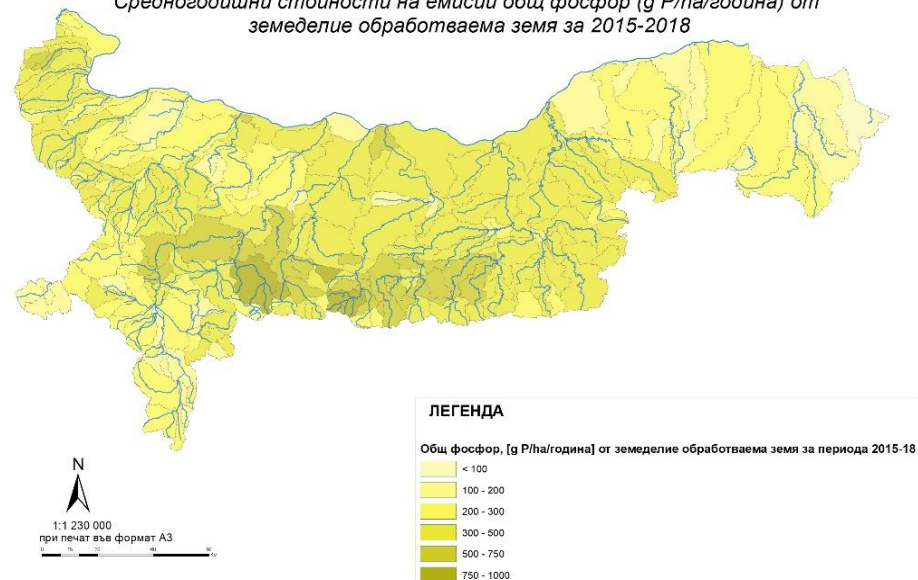
Резултати от модел MONERIS 2021 -

Средногодишни стойности на емисии общ азот (кг/ха) от земеделие обработваема земя за 2015-2018 г.

Резултати от модел MONERIS 2021 -

Средногодишни стойности на емисии общ фосфор (g P/ha/година) от земеделие обработваема земя за 2015-2018

- Високи емисии на азот са констатирани в **7 бр.** ВТ в поречието на река Искър и **1 бр.** ВТ в поречието на река Янтра
- Високи емисии на фосфор са констатирани в **9 бр.** ВТ в поречието на река Искър

➤ Резултатите от модела за периода 2015 - 2018г. показват **намаляване** на емисиите на общ азот и общ фосфор от земеделски дейности спрямо периода 2010-2012

➤ Намаляването на емисиите общ азот и общ фосфор се дължи на прилагането на правилата за добра земеделска практика в земеделието

Натиск от горско стопанство и аквакултури върху качеството на водите

Горско стопанство

В Проекта на ПУРБ 2022-2027 е разгледан е като самостоятелен натиск. Въздействието, което горското стопанство оказва върху водите е свързано с употребата на биоцидни препарати

За оценка на натиска от горското стопанство е използван критерия:

- 20% от водосборната площ на водното тяло е заета с горска територия- ВТ са в **потенциален риск** от замърсяване с инсектициди и биоциди (приоритетни вещества)

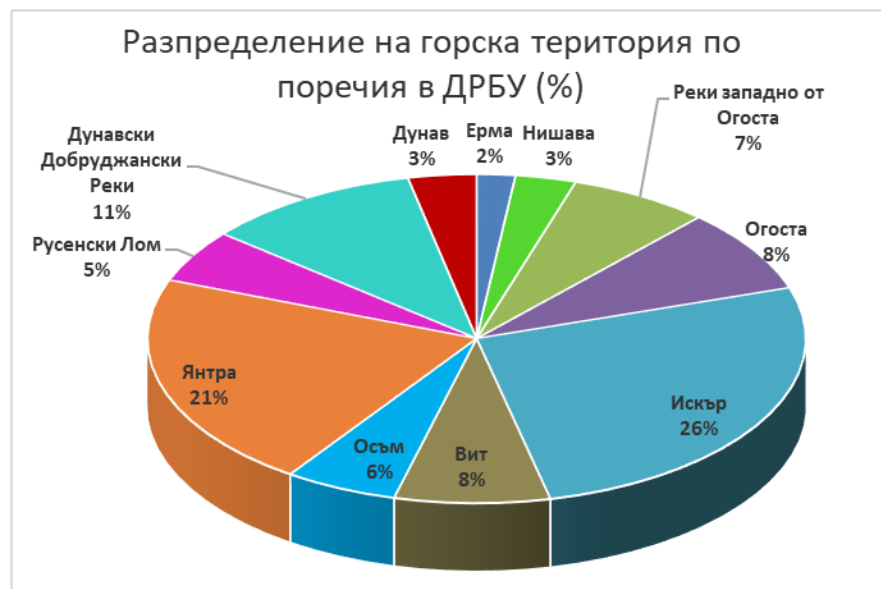
В 8 бр. повърхностни водни тела е установен значим дифузен натиск от горското стопанство

Аквакултури

Натискът е разгледан и анализиран в проекта на ПУРБ 2022-2027 г.

- **В 4 бр. повърхностни водни тела** натискът от аквакултури е оценен като значим натиск

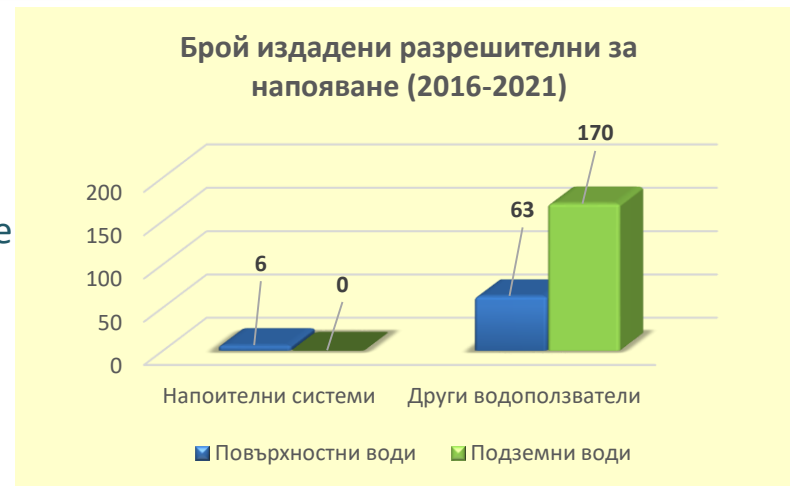
Натискът от отглеждане на аквакултури е определен, като значим в кумулация с други видове натиск.

Напояване и Напоителни системи

Хидроморфологичен натиск върху повърхностните водни тела чрез:

- Изменения на морфологичните характеристики на водните обекти
- Непреодолими миграционни бариери
- Изменение на хидрологичния режим на реката - водовземане на големи обеми вода (водовземания на НС)

Натиск върху количественото състояние чрез водовземането

Съгласно данните от актуализирания икономически анализ в проекта на ПУРБ се констатира:

- най- големи обеми вода в ДРБУ и през двата периода са иззети от водоснабдителните дружества, следвани от напоителните системи и промишлеността (без ВЕЦ и охлаждане)
- Наблюдава се слабо увеличение на дела на селското стопанство от общото водовземане за ДРБУ

Въздействие на селското стопанство върху водоизточници за питейно-битово водоснабдяване

- В ДРБУ не е констатирано въздействие от селскостопанските дейности върху повърхностните водни тела, използвани за ПБВ
- Констатирано е въздействие върху водоизточници за ПБВ от подземни води, оценени в лошо химично състояние по нитрати
- В ПБТ в добро химично състояние - отделни водоизточници са с отклонения по показател нитрати
 - Замърсяванията са локални във водоизточници в селскостопански райони

Във водоизточници за ПБВ са констатирани превишения на следните **пестициди**:

- *Атразин*
- *Труфлуралин*
- *Хлорпирифос*
- *Симазин*

За **опазване на водоизточниците** е необходимо:

- Спазване на забраните и ограниченията в СОЗ и буферните зони
- **По-строг контрол** върху използваните ПРЗ
- Спазване на добрите земеделски практики

Основни проблеми, свързани със селскостопанските дейности и напояването:

- Липса на актуални разрешителни по реда на ЗВ за водовземане от Напоителни системи
- Неосигурена хидравлична свързаност и непреодолими бариери
- Неспазване на изискванията за минимално допустим отток след водохващанията
- Липса на измервателни устройства
- Дифузно замърсяване на водите от неправилно използване на азотни и фосфорни торове
- Замърсяване на водите от използване на пестициди
- Неефективно използване на вода от Напоителни системи- загуби на вода от напоителните канали
- Разрушена хидромелиоративна инфраструктура
- Контрол върху земеделските дейности, вкл. върху използване на торове и ПРЗ в НУЗ, СОЗ и в райони около водоизточници за ПБВ

Програма от мерки в ПУРБ

- Мерките са избрани **от единен каталог от мерки, разработен на национално ниво**
- Планираните мерки са **насочени към значимите източници на натиск** с посочени конкретни водни тела (където приложимо)
- Актуализираният списък с мерки за ДРБУ съдържа мерки, свързани с:
 - **регулаторни режими**, свързани с водовземане и ползване на водите
 - **превантивни дейности** за запазване и подобряване на доброто състояние на повърхностните и подземните води, и зоните за тяхната защита;
 - дейности, свързани с **подобряване на мониторинга** на водните тела и зоните за тяхната защита;
 - дейности, свързани с **подобряване на методологичната осигуреност**

Мерки за намаляване на замърсяването от точкови източници чрез изграждане на канализационни системи

Мерки за намаляване на замърсяването чрез закриване на депа, които не отговарят на екологичните изисквания

Мерки за намаляване на хидроморфологичния натиск и подобряване на екологичното състояние

Мерки за ефективно управление; запазване и подобряване състоянието на повърхностните води

Мерки за запазване и подобряване състоянието на подземните води

Мерки за опазване на зоните за защита на водите

ПОМ ДРБУ

Мерки, свързани със селскостопанските дейности и напояване

- **Намаляване на замърсяването от биогени от земеделие, в т.ч:**
 - Забрана за торене в определени периоди от време
 - Прилагане на правила за добра земеделска практика извън НУЗ
 - Изисквания за съхранение и използване на органични торове
- **Намаляване на замърсяването с пестициди от земеделие**
 - Забрана за внос и употреба на нерегистрирани торове
 - Забрана за използване на ПРЗ чрез въздушно пръскане
 - Ограничения при използването на ПРЗ (съгласно разрешената употреба)
 - Контрол върху използването на пестициди в райони на карстови ПВТ
- **Забрана за извеждане на голи сечи в райони отстоящи на по-малко от 50 м от водни обекти, с изключение в тополовите, върбовите и нискостеблените гори**
- **Подобряване на надлъжната свързаност, в т.ч:**
 - Изграждане на рибни проходи
 - Реконструкция на съществуващи бентове и прагове с цел осигуряване на миграцията на рибите
 - Забрана за изграждане на прегради, препречващи изцяло речното корито
- **Подобряване на режима на оттока, в т.ч:**
 - Осигуряване на минимално допустимия отток в реките след съоръжения за водовземане
 - Забрана за водовземане при маловодие
- **Ефективно използване на водата- намаляване на загубите по напоителните канали**

Какво очакваме

- Предложения за допълнения на Програмата от мерки, вкл. :
 - Допълнителни мерки – с оглед по-пълно интегриране на политиката по управление на водите с политиките в сектор регионално развитие, в частност ВиК
 - Допълнение /прецизиране/ преформулиране на мерките с оглед осигуряване на условия за ефективно използване на европейските финансови механизми
 - Предложения за мерки, осигуряващи по ефективно водоползване
 - Друго – по Ваша преценка
- Мнения и предложения за подобряване на механизма за контрол по прилагане и изпълнение на мерките, имащи отношение към регионалното развитие

Какво предстои

- Консултациите на Проекта на ПУРБ 2022-2027 продължават **до 30.09.2024 г.**
- Изпълнява се договор за изготвяне на екологична оценка на проекта на ПУРБ
- В процеса на консултации предстоят срещи с други ведомства и заинтересовани страни в РБУ
- След приключване на консултациите ще бъде изготвен финален вариант на ПУРБ на база получените становища, мнения и предложения и резултатите от ЕО
- ПУРБ 2022-2027 подлежи на приемане от Министерски съвет по предложение на Министъра на ОСВ (чл.160 от ЗВ)

БЛАГОДАРЯ ВИ ЗА ВНИМАНИЕТО !

за допълнителна информация : www.bd-dunav.bg

Раздел „Управление на водите“/План за управление на речния басейн